

LA CRUZ DE LOS CAIDOS D'ARENYS DE MUNT

MÈTODE DE TREBALL

En la redacció de la comunicació que presentem, hem emprat com a element de treball la consulta, com a font primària, del document d'arxiu següent:

«DIRECCION GENERAL DE LA GUARDIA CIVIL

CONFIDENCIAL NÚMERO.- 295

NOTA INFORMATIVA

ORIGEN: SIGC.- 412 Comandancia . . . . Manresa

DESTINO: Gobierno Civil Provincia . . . . Barcelona

FECHA: 12 de junio de 1979

ASUNTO: 221.- ACTO DE DESAGRAVIO DEMOLIDO MONUMENTO
A LOS CAIDOS EN ARENYS DE MUNT.

DESTINATARIOS:

2ª SECCION E M (SIGC)	MADRID
2ª SECCION BIS E M IV REGION MILITAR	BARCELONA
GOBIERNO CIVIL PROVINCIA	BARCELONA
GOBIERNO MILITAR PLAZA Y PROVINCIA	BARCELONA
SIGC 4ª ZONA	BARCELONA
SIGC 41º TERCIO	BARCELONA
COMISION ESTUDIOS ALTO ESTADO MAYOR	BARCELONA»

Farem servir la informació del document perquè, malgrat les valoracions polítiques que s'hi fan, la descripció dels fets és objectiva, com he pogut comprovar en conversacions amb testimonis presencials. M'ha semblat interessant de no traduir els fragments del document incorporats, per tal de respectar l'estil del document original.

Voldria remarcar que un fet com el que estem estudiant, d'una importància política relativa, genera un informe de dues pàgines, que s'envia a set organismes estatals de tipus policial i d'investigació. Sembla que si bé la informació és cabdal per determinar l'acció pròpia i preveure la de l'altre, un excés d'informació pot dificultar de destriar la informació important de la que ho és menys o, fins i tot, de la que és irrellevant. Així, no sempre tenir més informació vol dir estar més ben informat, diem això perquè, com en d'altres àmbits de l'organització estatal, o de grans grups de poder, la burocratització és el gran enemic.

ELS FETS

«En fecha reciente, por un acuerdo en un pleno municipal del nuevo Consistorio de Arenys de Munt (Barcelona), se procedió a la demolición del Monumento a los Caídos, circunstancia que desaprobó parte del vecindario, al considerar que dicho monumento servía de ornato y que lo que podía hacerse era cambiar el sentido del mismo, haciéndolo valedero para todos los caídos en la contienda nacional de 1936-1939.»

El dia 1 d'abril se celebren a l'Estat les primeres eleccions municipals després del 1939, amb un triomf aclaparador de les opcions esquerranes. El 3 de març, la Unió de Centro Democrático (UCD) havia obtingut una majoria relativa a tot l'Estat, el 5 d'abril es forma el nou govern d'Adolfo Suárez, el procés de la Reforma estava en marxa, no s'havia produït cap canvi fonamental en les estructures de l'Estat, ni en l'administració, ni en l'exèrcit, la policia, la guàrdia civil i el cos judicial, que havien estat els braços executors de la repressió durant el primer franquisme fins a la mort del dictador.

No es procedí a depurar responsabilitats pels quaranta anys d'un règim que ens volia eliminar com a poble (es procedí a un autèntic genocidi cultural) i com a treballadors. Els mecanismes del poder econòmic i polític restaren en les mateixes mans, llevat de petits retocs. Es tractava de canviar una mica, a fi i efecte que res de fonamental canviés en el control de les estructures del poder polític, econòmic i militar.

Calia una homologació a Europa, que fins aleshores el franquisme no havia pogut aconseguir, primer per la seva connivència amb el nazifeixisme fins al 1945, i per la repressió indiscriminada que havia dut a terme contra la dissidència política; calien nous mercats, la integració a Europa i, per això, era necessari un règim homologat de democràcia parlamentària; aquests eren els objectius de la reforma, és en aquest context que cal emmarcar la redacció i interpretació d'aquest document.

El 19 d'abril de 1979 es constituí el primer ajuntament després de la derrota del 1939. Esquerra Republicana de Catalunya –ERC– obtingué sis representants d'un total d'onze regidors de l'ajuntament. JM Figueras fou escollit batlle, enllaçant així amb el darrer batlle d'ERC de la preguerra, JM Soler (Martí Basi) (1899-1989)

que fou secretari de la Direcció General d'Administració Local, de la Conselleria de Governació. La tradició nacionalista i d'esquerres d'Arenys de Munt, donà aquest resultat favorable a les sigles que, històricament, havien estat hegemòniques durant el període republicà. Els altres regidors eren tres de CIU, un d'Entesa Unitària pel Socialisme i un del Poble Unit.

El divendres 4 de maig de 1979, una màquina excavadora enderrocava la Cruz de los Caídos, que el batlle del poble i voluntari de la Divisió Azul, José Missé Martí, havia fet aixecar a la Plaza de los Mártires, l'any 1942.

El regidor que, segons sembla, era responsable de l'enderrocament del monument, explicà que la decisió s'havia pres perquè era un «símbol feixista, franquista i anticatalà» (Arxiu Històric Municipal d'Arenys de Munt [AHMAM], Llibre d'Actes, núm. 35, foli 51).

Com a resultat de l'enderrocament del monument, llegim en el document:

«Con tal motivo, FALANGE ESPAÑOLA DE LAS JONS, solicita autorización al Gobierno Civil para llevar a cabo el día 3 del presente mes en Arenys de Munt, un acto de desagravio al Monumento, que se autoriza a Manuel A. Tuero Mediedo, Jefe Provincial de Falange Española de las JONS, a llevar a cabo a las 11,30 horas del citado día, figurando también como colaboradores las Organizaciones y Partidos siguientes: Fuerza Nueva, Fuerza Joven, Comunión Tradicionalista y Frente Nacional de la Juventud.

Se tienen noticias de que en una reunión mantenida entre dirigentes de Fuerza Nueva y Falange, los primeros pretenden llevar a cabo el domingo día 3 de los corrientes, en Arenys de Munt, una acción contra el Ayuntamiento, cosa que no se llevará a cabo al tener Falange un acto autorizado y ser responsable de los posibles desmanes que se pudieran cometer.

Ante el anunciado acto de desagravio, se deja sentir entre las Autoridades y vecinos de la localidad, cierto temor a que se cometan desmanes y alteraciones de orden público.

En la tarde del día 30 del pasado mes, el Consistorio en Pleno se traslada a Barcelona a presentar su dimisión, como consecuencia de haber sido autorizado el acto y no recibir del Gobernador Civil respuesta satisfactoria de su petición de apoyo y protección, decisión de dimisión que es reconsiderada tras la entrevista que mantienen con el Subgobernador Civil, quien comunica que el acto ha sido desautorizado.

En esta situación, en Arenys de Munt, distintos vecinos, tanto de ideología de derechas como de izquierdas, reciben llamadas telefónicas anónimas en las que se amenaza con causar daños físicos y en propiedades, creándose con ello cierto ambiente de temor.»

Les amenaces d'agressions generaren en el poble una por generalitzada, i feren reviure l'espectre de la guerra i la repressió; per això moltes famílies marxaren del poble, a casa d'altres parents, com a mesura de precaució.

«Autorizado definitivamente el acto de desagravio, en la noche del 2 al 3 del actual, grupos de jóvenes pertenecientes a dichas Organizaciones levantan una cruz de madera en el lugar donde estaba ubicado el Monumento demolido, a la que montan guardia toda la noche, figurando en la misma la inscripción: A LOS CAIDOS POR DIOS Y POR ESPAÑA, 1936-1939.

En las primeras horas del domingo día 3, fueron llegando a Arenys de Munt personas y grupos de las repetidas organizaciones y partidos, formándose una "guardia" que rodeaba la cruz con estandartes y banderas, mientras que personas uniformadas y una banda de tambores y trompetas, asimismo vistiendo el uniforme de Falange, tocaban marchas militares e Himno Nacional, que fue cantado varias veces por los asistentes con el brazo en alto, efectuándose asimismo por numerosas personas ofrendas de coronas, ramos y cruces de flores, que dos mujeres con el uniforme de Falange iban colocando en el pie de la cruz.

Sobre las 12,30 horas dieron comienzo los discursos de los organizadores, tomando la palabra, en primer lugar, el Jefe Local de FET de las JONS Sr. Mas, el que en nombre de todas las organizaciones patrocinadoras del acto dio las gracias a los asistentes al acto, diciendo que en el monumento demolido figuraban ocho personas de diversos partidos anteriores a la Guerra Civil a los que, sin juicio previo ni otro motivo que sus creencias políticas o religiosas, se las había asesinado durante el dominio del bando republicano en dicha contienda; que la demolición del monumento evidencia claramente que los autodenominados "demócratas de izquierdas" mantienen su rencor, su odio y ansias de revancha intactas mientras piden el olvido a los demás, de lo ocurrido en la guerra civil.

A continuación tomó la palabra Manuel A. Tuero Mediedo, Jefe Provincial de Falange, el que dio lectura a varias cuartillas y aludió a la masiva presencia de Fuerzas de Orden Público, a los cuales calificó como "nuestros hermanos", y dijo, dirigiéndose a los habitantes del pueblo, que las organizaciones asistentes al acto no eran terroristas ni iban a producir desórdenes públicos; seguidamente atacó muy duramente al Gobierno y a UCD, a los que criticó toda su línea de actuación, calificando su labor de nefasta para España, acusándoles de incompetencia e ineficacia en toda su gestión y principalmente en su lucha contra el terrorismo y el mantenimiento del orden del orden público, así como en la lucha contra la delincuencia. Al término de su discurso, que duró unos cuarenta y cinco minutos, se dieron los gritos de "Viva España", "Arriba España" y "Viva Cataluña Española" y se cantó el Cara al sol con los brazos levantados.

Sobre las 13,30 horas, los organizadores agradecieron nuevamente la presencia de los asistentes y se les recomendó que iniciasen el retorno a sus hogares en perfecto orden, recordándoles que el día 17 del actual se celebraría un acto similar en Granollers, donde también había sido demolido el Monumento a los Caídos, acto al que se les rogaba su asistencia. A partir de este momento, los asistentes que se contabilizaron en unos 1.000, se fueron disolviendo en perfecto orden, sin incidentes y sin la intervención de la Fuerza Pública.

La actitud de los asistentes al acto, hacia las fuerzas de Orden Público, fue de completa adhesión, oyéndose en varias ocasiones gritos de Viva la Guardia Civil y Viva la Policía.»

CONSIDERACIÓ FINAL

Quatre anys després de la mort del dictador, i en plena operació de reforma política, els nostàlgics del feixisme franquista fan sentir la seva veu, es resisteixen a desaparèixer en la nova situació de democràcia formal com la que es planteja, no volen perdre els privilegis dels quals han gaudit durant quaranta anys, ni acceptar-ne cap rebaixa.

El franquisme no ha estat derrotat militarment, com és el cas del feixisme italià o el nazisme alemany, els jerarques franquistes no han tingut el seu Nuremberg per condemnar políticament el règim franquista i els seus col·laboradors; això ha fet que persisteixi un franquisme sociològic, en distints sectors i capes de la societat catalana i espanyola, que té la seva traducció en organitzacions polítiques que, tenyides d'un democratism formal, a hores d'ara, encara no han dut a terme una condemna taxativa del franquisme, perquè, en el fons, molts d'ells són franquistes reciclats, transformats en «demòcrates de toda la vida».

Les organitzacions que s'aplegaren a Arenys de Munt, el juny del 1979, entengueren el valor simbòlic de l'enderrocament del monument i de l'acte que protagonitzaren com a resposta; el que passava, és que en aquells moments, a Europa i a la Península, els vents que bufaven eren adversos a la salutació a la romana, no només això, sinó que era malvista, és a dir, no tenia futur. De tota manera caldria veure si, encara que el simbolisme hagi desaparegut en l'inconscient col·lectiu del nostre poble, els quaranta anys de dictadura han desaparegut del tot, sense deixar marques, hàbits i formes de comportament heretades de la dictadura.

Agustí Barrera i Puigví

La Cruz de los Caidos.